

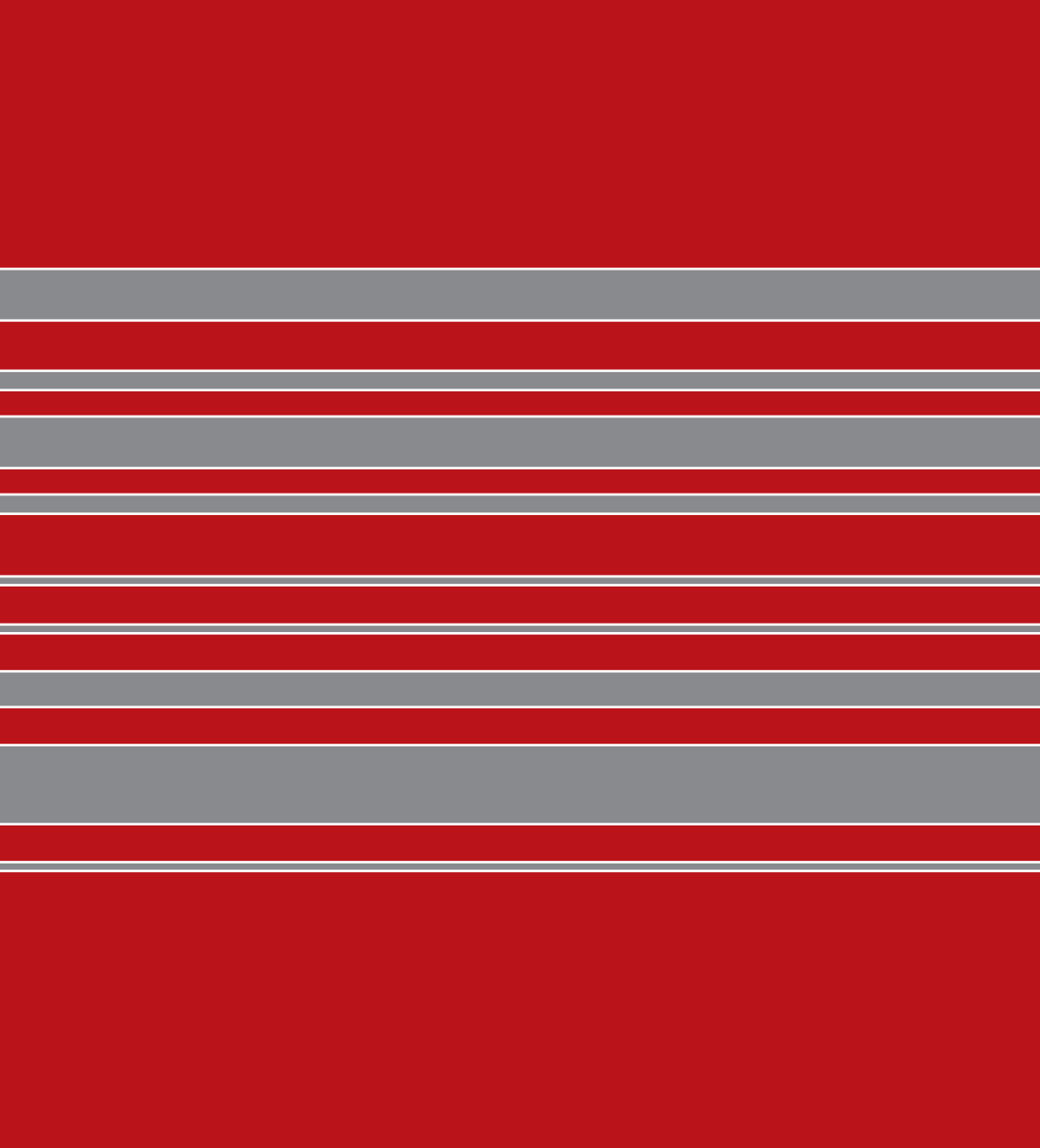

DIECÉZNÍ CHARITA
BRNO

extran2

**Aktivity zaměřené na témata bezdomovectví,
islámu a vztahu Čechů a Romů**

„Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2012.“

úvod

Brožurka Exran 2 - Aktivita zaměřená na témata bezdomovectví, islámu a vztahu Čechů a Romů je pokračováním stejnojmenné brožurky z roku 2011. Obě obsahují metodické listy pro pedagogickou práci s tématy, které spadají pod multikulturní výchovu. Aktivita vznikla v roce 2012 v rámci projektu Exran II na základě práce se žáky a studenty 2. stupně ZŠ a SŠ během výukových programů zaměřených na výše zmíněná témata.

Tyto multikulturní výukové programy měly za cíl studenty upozornit na úskalí černobílého vnímání světa, podpořit vstřícnost při setkávání se s odlišnostmi a otevřít prostor mnohdy ožehavým tématům jako jsou odlišnosti islámského náboženství, vnímání romské menšiny majoritou a osobní postoj k lidem na společenském dně. Metodické listy zveřejňujeme jako inspiraci pro všechny pedagogy, kterým se zdají být témata multikulturní výchovy důležitá. Přejeme hodně zdaru při otvírání palčivých otázek ve třídě, ale také zábavu nad jejich řešením.

Metodické listy lze stáhnout v elektronické podobě na stránkách www.celsuz.cz

Klára Dobiášová

obsah

Můžou si za to sami?

str. 3

aneb aktivity zaměřené na téma bezdomovectví, života na okraji společnosti a sociálního vyloučení

Proč ten šátek?

str. 31

aneb aktivity zaměřené na znaky islámského náboženství, které budí rozporuplné reakce (postavení žen, pojetí osobní svobody, násilí a islamizace)

Češi Romové Češi Romové

str. 58

aneb aktivity zaměřené na vztah Čechů neromů a Čechů Romů

Můžou si za to sami?

Aktivity zaměřené na téma bezdomovectví, života
na okraji společnosti a sociálního vyloučení

JÁ?

Aktivita 1
**Skupiny v české
společnosti**

TY?

Aktivita 2
Co mě první napadne

ON, ONA, ONO?

Aktivita 3
Příběhy

Aktivita 4
Příčiny bezdomovectví

ONI, ONY, ONA?

Aktivita 5
Co pomáhá

VY?

Aktivita 6
Brněnská vyhláška

MY?

Aktivita 7
Anketa

Aktivita 8
Reflexe

Autorka: Klára Dobiášová

Můžou si za to sami?

Aktivita 1

Skupiny v české společnosti

Cíl

- vymežit pojem sociální skupina
- přimět studenty k zamyšlení se nad vlastním členstvím a rolí ve skupinách a nad (ne)dobrovolností členství ve skupinách
- obrátit pozornost k tématu nechtěných, neoblíbených sociálních skupin

Pomůcky: tabule, fixy, výsledky výzkumu „Skóry sociální distance“

Čas: 10 minut

Průběh

Člověk během svého života patří k různým sociálním skupinám. K některým nedobrovolně, jiné si může vybrat. Do jakých skupin patříte vy? Jmenované skupiny můžeme zaznamenat na tabuli. Jaká další členství ve skupinách vás pravděpodobně čekají? Které z nich jsou dobrovolné? Které nemůžete ovlivnit? Dostali jste se někdy do skupiny, v níž jste se necítili dobře, v níž jste se cítili, že tam nepatříte, že jste tam navíc? Bylo snadné z takové skupiny vystoupit? Lektori mohou nejprve uvést svůj příklad, kdy byli ve skupině „navíc“.

I v české společnosti existují skupiny lidí, které jsou jakoby „navíc“, které jsou na okraji, nechtěné, přehlížené, tolerované. Které to jsou? Jmenované skupiny zaznamenáváme na tabuli.

Zkuste odhadnout jejich oblíbenost ve společnosti. Která skupina je podle vás nejneoblíbenější a která na tom není úplně nejhůř? Ke skupinám můžeme přiřadit čísla určující pořadí oblíbenosti. Zejména je třeba popřemýšlet o oblíbenosti bezdomovců vzhledem k dalším skupinám. Pro srovnání, jak to vidí česká veřejnost, můžeme žákům

Můžou si za to sami?

Aktivita 1

Skupiny v české společnosti

ukázat výsledky výzkumu oblíbenosti menšin v ČR, např. Skóry sociální distance – míra odtažitého, negativního hodnocení menšin v ČR - graf ke stažení na: www.mvcr.cz/soubor/strucneinformace-k-vyzkumu-i.aspx, nebo každoroční výzkumy oblíbenosti menšin agentury STEM (www.stem.cz).

Program Můžou si za to sami? se zabývá lidmi bez domova. Když je známé téma, co asi znamená název programu? Jak byste na otázku z názvu odpověděli?

Můžou si za to sami?

Aktivita 2

Co mě první napadne

Cíl

- zaměřit se na téma lidí bez domova
- uvědomit si vlastní naladění na toto téma

Pomůcky: papír nejméně formátu A3, fotky lidí bez domova, fixy

Čas: 10 minut

Průběh

Na formát papíru nejméně A3 nalepíme několik fotek lidí bez domova. Ověříme si u žáků, jestli fotografie mohou reprezentovat člověka na okraji společnosti, člověka bez domova. Každého žáka vyzveme, aby zaznamenal svoji asociaci ke slovu „bezdomovec“ (nejlépe přídavné jméno) a potom pocit, který v něm setkání s takovým člověkem vyvolá. Na papíru pro to vytvoříme dva sloupce. Každý student po napsání papír přehne, aby další pisatel nebyl ovlivněný. Na záznamy se společně podíváme. Z výsledku zjistíme naladění skupiny na téma lidí bez domova, můžeme ukázat tu více tu méně pestrou škálu vnímání lidí bez domova.

Zajímavé informace týkající se lidí bez domova (možné zmínit v průběhu programu)

Bezdomovec bývá definován jako „člověk, kterého z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení“ (Průdková, T., P. Novotný. 2008. Bezdomovectví. Praha/Kroměříž: Triton.)

„Moderní“ bezdomovectví je považováno za fenomén v české historii poněkud nový – objevuje se až po pádu komunismu v roce 1989, kdy

Můžou si za to sami?

Aktivita 2

Co mě první napadne

došlo nejen ke krachu velkých podniků, ale i k oficiálnímu konci povinné zaměstnanosti. (Prudký, L., M. Šmídová. 2010. Kudy ke dnu. Praha: SOCIOKLUB.)

Kdo je typickým bezdomovcem?

- *v drtivé většině muž (88 %)*
- *nejčastěji svobodný (49 %) či rozvedený (35 %)*
- *nejvyšší vzdělání základní školu (54%) a střední odbornou školu bez maturity (36%), 8% má maturitu a vysokoškoláků jsou pouhá 2 %. Lze tedy vyslovit předpoklad, že přestože sociálním vyloučením může být ohrožen každý, s rostoucím vzděláním tato pravděpodobnost klesá.*
- *Povolání: kvalifikovaní (39 %) či nekvalifikovaní (18 %) dělníci.*
- *Jen 9 % z nich je ekonomicky aktivních (13 % aktivitu neuvádí) a 56 % je dlouhodobě nezaměstnaných (8 % nikdy nepracovalo).*

(Výzkum: Klienti organizace Naděje 1993 – 2004)

Počet bezdomovců v Brně a v jiných městech České republiky:

- *Celkem bylo při projektu „Sčítání bezdomovců 2010“ v Brně zaznamenáno 1.354 osob. Z toho je 980 mužů (72,4%) a 373 žen (27,6%)*
- *V Praze je lidí bez domova cca 3000, v Ostravě 400 a v Plzni 200.*
- *Rozložení do věkové struktury je následující: v kategorii do 25 let bylo 102 osob, v kategorii 26 – 60 let bylo 1090 osob a v kategorii nad 60 let bylo 138 osob.*
- *Podle srovnání s údaji z roku 2006 lze konstatovat, že lidí bez domova přibýlo. Celkové číslo je vyšší o 175 osob (což představuje nárůst o 14,8%).*

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

Cíl

- seznámit žáky s příběhy několika konkrétních lidí
- vytáhnout z textu podstatné informace
- určit příčiny bezdomovectví a zamyslet se nad možnými řešeními

Pomůcky: texty s rozhovorem pro každou skupinu, nebo počítač s internetovým připojením, papíry, tužky

Čas: 20 minut

Průběh

Třidu rozdělíme na menší skupinky po třech čtyřech. Každé skupince dáme rozhovor s člověkem bez domova. Skupina má za úkol podtrhnout jednou barvou zlomové momenty v životě tohoto člověka, které zapříčinili či přispěli k tomu, že je dnes tento člověk na ulici. Druhou barvou podtrhnout ty věci, které dotyčnému naopak pomohly. Pokud žáky necháme příčiny a momenty, které pomohly, zapsat na jiný papír, učí se tím navíc formulaci vlastní myšlenky.

Je možné použít jeden ze dvou rozhovorů uvedených pod aktivitou 3 Příběhy, nebo rozhovory na konci časopisu Nový prostor.

Alternativou je použít výpověď některého z protagonistů krátkého dokumentu České televize Ztracenci z cyklu Pološero. On-line ke zhlédnutí <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10318730018-polosero/> Doporučujeme minutáž 13:20 až 18:55 – výpověď pana Karla. Úkolem pro žáky bude si zapisovat do jednoho sloupce, co Karla dostalo na ulici, a do druhého sloupce, co mu pomohlo a pomáhá.

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

Možné je také, pokud čas dovolí, pustit video i nechat žáky přečíst rozhovor. Osvětlí se jim tak více příčin bezdomovectví, nebudou se tolik soustředit na konkrétní osud.

PŘÍBĚH pana J. L.

Pan J. L. pochází z malé vesničky na Blanensku. Nikdy tam nebylo dost práce, tak si řekl, že chce buď do okresního Blanska nebo do krajského Brna.

Jak se stalo, že jste přišel o bydlení?

V roce 1994 jsme prodali rodinný domek. Moje matka byla hodně nemocná a já jsem s ní zůstal sám. Pracoval jsem v šatotce v Rájci. Domů jsem se vracel večer a několikrát jsem matku našel v bezvědomí. Bylo to neúnosné, tak jsme se rozhodli, že matka odejde do Domova důchodců a domek prodáme. Chalupa byla odhadnuta na sto tisíc. Peníze jsem uložil do Banky Haná. Chtěl jsem je dát na stavební spoření a do pěti nebo do osmi let si v Brně pořídit vlastní bydlení. Jenomže Banka Haná za dva roky zkrachovala a já jsem přišel o peníze. Jak chcete matce vysvětlit, co se stalo? Když jsem jí to oznámil, nadávala na Klause, na režim, na všechno možný. Tak jsem jí řekl S tím nic neuděláme, stejně jako my dopadlo moře dalších lidí... Musíme žít dál. Tehdy začaly mé problémy s alkoholem, tak jsem dobrovolně odešel na léčení. Když jsem opustil protialkoholní léčebnu, stal jsem se bezdomovcem.

Jaké jsou vaše příjmy?

Od roku 1994 pobírám částečný invalidní důchod, protože trpím skoliózou páteře. Mám dost omezený výběr zaměstnání, protože nemůžu zvedat těžká břemena, setrvávat ve stabilizovaných polohách, dělat jakoukoli těžkou práci. Takže od té doby dělám bezpečnostního

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

pracovníka, vrátného a tak. Sehnat solidní práci, která by mě bavila, je skoro nemožné.

Jakou máte kvalifikaci?

Vyučil jsem se obráběčem kovů. Ve třídě nás bylo šestadvacet, ale skoro nikdo u toho nezůstal, všichni dnes dělají něco jiného. To je těžké, v patnácti se rozhodnout o svém povolání.

Kdy jste byl v životě nejspokojenější?

Když jsem po vojně pracoval na šachtě. Za komunistů za váma přišli, jestli nechcete k vojákům nebo k policajtům nebo na šachtu. Já jsem byl kus chlapa, oni nabízeli do tří měsíců byt. Tak jsem to podepsal na tři roky. Jenomže po roce mi doktor zjistil to vybočení páteře. Tam začaly ty problémy se zády

Co jste dělal po propuštění z protialkoholní léčebny?

Našel jsem si v Olomouci práci a přítelkyni s vlastním bytem. Pracoval jsem v pekárně a vydrželo nám to tři roky. Jenže jsem zjistil, že přítelkyně je alkoholička, takže jsme se rozešli. Nevěděl jsem, co dál. Vyhledal jsem azylový dům. Sociální pracovník mi doporučil, abych se vrátil do Brna a řešil své sociální problémy ve svém regionu.

Jak to vypadalo v Brně? Koho jste požádal o pomoc?

Armádu spásy. Ale nebyl jsem tam nepřetržitě, protože jsem střídal období relativního klidu, kdy jsem měl práci, s alkoholickými excesy. Teď se držím tři roky bez pití.

Takže jste získal zkušenost, že dokážete žít samostatně...

Dva roky jsem žil v azylovém domě, pracoval jsem, sám jsem si vařil,

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

měl jsem se dobře, ale nikdy jsem neměl na to, abych si zařídil vlastní podnik. Pochopil jsem, že pokud chci plánovat nějakou budoucnost, tak jedinečně střízlivý. V brněnské části Žabovřesky jsem požádal o byt. Potíž je v tom, že bytů je málo a přednost mají matky samoživitelky.

Nemáte práci ani vlastní bydlení, jste nemocný, občas bojujete s alkoholem. Co vás ještě trápí?

Můj největší problém v současné době je dluh u Dopravního podniku. Od roku 2004 jsem jel mnohokrát načerno, tramvají nebo trolejbusem. Myslel jsem si, že když jako nemajetná osoba nezaplátím, dluh mi vymažou. Jenže nevymazali. Myslel jsem, že mám tak deset pokut a že se s nimi domluvím na splátkovém kalendáři. Jenže přišlo rozhodnutí od soudu a těch pokut bylo pětadvacet. Celková dlužná částka se vyšplhala na čtvrt milionu korun. Umíte si představit, jak to zaplatím? Je mi jednapadesát, takže když vydržím do pětasedesáti let pracovat... Pro mě má smysl jedinečně hlavní pracovní poměr za solidní peníze, abych měl na splácení. Teď mám zablokovaný účet...

Co děláte pro to, abyste zvýšil svou šanci na zaměstnání?

V těchto dnech dokončuji počítačový kurz. Po jeho skončení si chci okamžitě najít práci. Do tří měsíců si zažádám o garsonku tady v azylovém domě. Chci si platit pobyt, žít sám a splácet své dluhy. Není to růžové, je nejvyšší čas. Já vím, co mám dělat, jak to mám řešit. Víím, že to nejde tak rychle, hlavně nechci dělat žádné další hlouposti.

Ačkoli je vám jedenapadesát let, jste stále ještě svobodný. Nikdy jste nepotkal tu správnou ženu?

S ženami jsem to asi neuměl. Bylo to vždycky takové zkoušení metodou pokus-omyl. Ale že bych potkal ženskou a řekl si To je ona, s tou bych

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

mohl, tak to ne, láska od srdce tam nebyla nikdy.

Máte sourozence?

Do roku 2001 žila matka, teď už mám jenom sestru. Ta je už pětadvacet let umístěná v Ústavu sociální péče v Šebetově, protože je mentálně postižená. Kdybych ji ztratil, tak jsem úplně sám... Měl jsem období, že byly i myšlenky na sebevraždu.

Jak často sestru navštěvujete?

Jednou za měsíc.

Na co nejraději vzpomínáte?

Na dětství. Na vesnici jsme měli přírodu, táboření, oheň a country muziku. Dělali jsme dětské tábory. Na té vesnici byl v každém baráku hasič. U rybníka, kterému jsme říkali Balaton, jsme postavili boudu a hráli jsme tam na kytary a opékali špekáčky...

Čím se bavíte dnes?

Chodím do přírody na procházky. Přes léto to jde, přes zimu je to horší. No a su velké čtenář.

Zdroj: Sláva vítězům, čest poraženým aneb Ameriku objevili bezdomovci. Pavel Kosorin. Brno 2010. On-line: http://ey2010.cz/uploads/file/_KNIHA_Slava_vitezum_cest_porazenym.pdf

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

PŘÍBĚH pana D. E.

Kdy jste zjistil, že jste bezdomovec?

Z Kalifornie se přihlásil jakýsi pán, že dům, ve kterém jsem bydlel, patřil kdysi jeho rodičům. Soud rozhodl, že ho dostane zpět, takže se stal majitelem všech 49 bytů včetně toho mého. Moje dcera byla vdaná a nemohla ten byt po dobu, co jsem byl ve výkonu trestu, platit. Sice mi naznačovala, že s mým bytem to vypadá všelijak, ale nic konkrétního nevěděla. V roce 2002 mě propustili z vězení a když jsem přišel domů a zazvonil, otevřeli mi úplně cizí lidé. Vytáhli nájemní smlouvu a řekli: Bohužel...

Kam jste šel?

Šel jsem se vykoupat do městských lázní, ale když jsem tam přišel, paní mi řekla Zavíráme pane, bohužel už nemůžete... V parčíku před lázněmi seděl takový pár, patrně bezdomovci. Zřejmě zaslechli náš rozhovor, protože mi poradili, abych se šel vykoupat do Armády spásy. Tak jsem tam kolem sedmé večer zazvonil a ubytoval se na noclehárně. Další den jsem šel na sociálku a požádal o okamžitou pomoc v hmotné nouzi.

Můžete říct, proč jste skončil ve vězení?

To není žádné tajemství. Po revoluci jsem pracoval jako soukromník. Když došly zakázky, a já jsem se dostal do velké finanční nouze, přepadl jsem jeden obchod v centru Brna. Získal jsem pětáctýřicet tisíc. Policie přijela o pár minut později, ale brzy mě chytili.

Jaké jste měl dětství?

Když mi bylo osm let, stala se jedna špatná věc. Zemřel mi tatínek. Dokud žil, neměli jsme se jako rodina špatně. Měli jsme hudební skříň,

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

motorku, pěkně vybavený byt. Po smrti otce se všechno změnilo. Mě a mého bratra vychovávala babička, protože maminka musela pracovat za dva.

Co jste dělal po vojně?

Oženil jsem se a narodila se nám dcera. S manželkou jsme oba pracovali, o víkendech jsem chodil na fušky, měli jsme se dobře. Když jsem po revoluci začal dělat na soukromo, začaly se naše vztahy zhoršovat. Pak se seznámila s jedním Italem a byl konec. Po šestnácti letech jsme se rozvedli. Rozvod trval patnáct minut.

Jaký máte vztah s dcerou?

Jako otec se svým dítětem. Normálně se stýkáme. Mám její telefonní číslo. Občas mi zavolá Taťko, přijď na večeři...

Jaké je vaše současné zázemí?

Mám nějaké známé tady v Armádě spásy, ale mimo klienty... Bratr je v Ostravě. Občas si napíšeme.

Kdy jste byl naposledy legálně zaměstnaný?

Před pěti lety.

Co jste dělal těch pět let?

Hledal jsem práci. A hledám ji dodnes. Ale když vidí můj věk, moje zdravotní omezení a záznamy v rejstříku trestů...

Jak trávíte své dny?

Často chodím do veřejné čítárny. V novinách se dozvím, co nás čeká a nemine, jaké bude počasí a tak.

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

Co žena? Nechtěl byste ještě prožít nějaký vztah?

No, to bych samozřejmě chtěl, ovšem ne takový, jaké vznikají mezi bezdomovci.

Jak vidíte svou budoucnost?

Nevím. Představy samozřejmě můžu mít, ale ty jsou nespílitelné. Chtěl bych mít trochu soukromí.

Jak dlouho už své soukromí nemáte?

Od roku 1994, takže šestnáct let. Ve vězení žádné soukromí nemáte, v Armádě spásy taky ne a na ulici už vůbec ne.

Máte ještě víru, že to bude lepší?

Nějaký optimismus ještě mám. Možná i proto o sebe dbám. Nevyhazuju sociální dávky za alkohol a cigarety, ale kupuju si něco na sebe. Koupil jsem si třeba batoh za 490 korun, rifle za 200 korun, nové botasky za 500 korun. Je důležité dbát o svůj zjev a vystupování. Když vypadáte slušně, odnikud vás nevyhazují. Moje praktická lékařka je spolužačka ze základní školy. Já sice mám úřední listinu, že jsem osvobozen od regulačních poplatků z důvodu hmotné nouze, ale aby nepojala podezření, že její spolužák je nezaměstnaný bezdomovec, tak normálně platím regulační poplatek. A paní doktorka žije v domnění, že normálně bydlím, a já se nemám za co stydět.

Takže mít určitou sebeúctu a nedělat ze sebe oběť?

Nejenom sebeúctu, ale i úctu k druhým. Na noclehárně se snažím s každým vyjít a ostatní bezdomovci si mě váží, protože jim dovedu hromadu věcí vysvětlit, třeba co se týče vyřizování sociálních dávek.

Můžou si za to sami?

Aktivita 3

Příběhy

Jakou radu byste dal lidem bez domova?

Že se vždycky dá najít nějaké řešení. Taky jsem spal ve vagónu.

Zdroj: Sláva vítězům, čest poraženým aneb Ameriku objevili bezdomovci. Pavel Kosorin. Brno 2010. On-line: http://ey2010.cz/uploads/file/_KNIHA_Slava_vitezum_cest_porazenym.pdf

Můžou si za to sami?

Aktivita 4

Příčiny bezdomovectví

Cíl

- rizikové faktory v životě člověka, které mohou vést ke ztrátě zázemí

Pomůcky: problematické momenty vytipované v minulé aktivitě, tabule s kategoriemi rizikových faktorů

Čas: 10 minut

Průběh

Rizikové momenty, které skupiny zatrhly v rozhovorech, si společně projdeme. Na flipchartu nebo tabuli připravíme přehled spouštěcích mechanismů (viz níže) bezdomovectví. Zástupce skupiny zaznamenává podtržené rizikové momenty na flipchart/tabuli pod jednotlivé kategorie. V každé kategorii uvedeme také další příklady, které mohou člověka potopit na dno. Čím více rizikových faktorů se sejde u jednoho člověka, tím je riziko bezdomovectví vyšší.

Rizikové faktory:

- **vztahové a rodinné problémy** – např. násilí, zneužívání, rozvod, osamělost, úmrtí blízké osoby (zátěž rodinného prostředí se objevila u 62,7% respondentů, konflikty v partnerském soužití u 67,3% respondentů, osamělost u 53,5% respondentů).
- **zdravotní problémy** – tělesné, smyslové anebo mentální postižení. Duševně nemocní si neuvědomují svoji situaci a končí na ulici. Pokud se dostanou do zařízení, řešení je v první řadě lékařské – psychiatrické (duševní nemoc nebo porucha osobnosti u 35,3% respondentů, závažné zdravotní problémy fyzického rázu u 29,9 % respondentů)

Můžou si za to sami?

Aktivita 4

Příčiny bezdomovectví

- **závislosti** – alkohol, gambling (závislost na alkoholu u 35,4% respondentů, drogová závislost u 17,3 % respondentů, jiné závislosti u 7, 2% respondentů)
- **materiální a finanční problémy** – nezaměstnanost, zadluženost, ztráta bydlení
- **trestná činnost** – záznam v rejstříku trestů ztěžuje hledání zaměstnání, vytržení z běžného života (trestná činnost u 57,8% respondentů)
- **život v dětském domově, diagnostickém ústavu, ústavu sociální péče, léčebně, výchovném ústavu.** Tito lidé mají už zažitý životní styl, způsob uvažování, komunikaci. Museli se adaptovat na umělé ústavní podmínky, což snížilo možnost adaptace na podmínky reálného života. Často neví, jak si zařídit bydlení, práci aj.
- **společenské příčiny** - příslušníci minorit, imigranti apod. jsou terčem předsudků, které ztěžuje jejich zapojení do společnosti.
- **bezdomovectví jako životní styl**

Můžou si za to sami?

Aktivita 5

Co pomáhá

Cíl

- zobecnit kroky, které lidem bez domova mohou pomoci ke zlepšení situace

Pomůcky: seznam „světlych momentů“ z příběhů v aktivitě 3 Příběhy, seznam kroků, které uvedli sami lidé bez domova jako cestu ke zlepšení situace, seznam míst pomoci

Čas: 10 minut

Průběh

Skupiny se vrátí k rozhovoru a mají za úkol uvést vše, co danému člověku v jeho těžké situaci pomohlo. Pokud bychom použili dokument s příběhem Karla, bude nutné uvažovat o tom, co by mu pomohlo, protože mnoho světlych míst jeho příběh nenabízí. Vyjmenované věci zasazujeme do kontextu a komentujeme, problematizujeme některé návrhy (jako např. měl by si najít lepší práci. O jakou práci by se mohl ucházet? Zaměstnali byste ho? Proč ano? Proč ne?), dáváme další příklady. Můžeme skupiny vyzvat, aby vybrali jednu nejdůležitější věc, kterou by měl např. Karel udělat jako první.

Sami lidé bez domova vidí jako nejdůležitější tyto věci:

- získání vlastního bydlení (91 % mužů a 97,6 % žen)
- zajištění dostatku finančních prostředků pro přiměřenou životní úroveň (80,5 % mužů a 86,5 % žen).
- U mužů se na třetí místo v seznamu nejdůležitějších potřeb dostalo „zlepšení zdravotního stavu“ (73,7 %).
- U žen je na třetím místě v žebříčku nejdůležitějších potřeb „získání stálé práce“ (71,4 %).

Můžou si za to sami?

Aktivita 5

Co pomáhá

- Lidé bez domova strádají tím, že nemají blízkého člověka, který by jim byl oporou. Nalézt oporu v někom blízkém by si přálo 65,1 % žen a 56,8 % mužů.
- Potřebu být v sociálním kontaktu s jinými lidmi prožívají obě pohlaví téměř shodně (23 % žen a 21,8 % mužů).
- Pozitivním zjištěním je skutečnost, že 27,0 % žen a 22,6 % mužů by mělo zájem doplnit si vzdělání a zvýšit svou kvalifikaci.
- 16,9 % mužů a jen 2,4 % žen vnímá jako problém svou závislost na alkoholu, drogách nebo hracích automatech.

Seznam míst pomoci můžeme pro každého žáka nakopírovat:

Kde najde člověk bez domova v Brně pomoc

Armáda spásy v ČR, Centrum sociálních služeb Josefa Korbela, Mlýnská 25, Brno - noclehárna, azylový dům, denní centrum, teplý čaj a polévka, čisté oblečení, pracovníci, kteří poradí

Oblastní charita Brno, Denní centrum pro lidi bez domova, Bratislavská 58, Brno - teplý čaj a polévka, čisté oblečení, sprchy, pračka, pracovníci, kteří poradí, za mrazu možno přespát na židlích

Městské středisko krizové sociální pomoci pro osoby v extrémní sociální tísní, Masná 3b, Brno - obědová meníčka, polévka, noclehárna, noční krizové centrum v zimě, sprcha, pracovníci, kteří poradí

Dům sociální prevence, Podnásepní 20, Brno - Azylové ubytování za mírnější ceny, při velkých mrazech možnost zdarma přespát na židlích a na zemi v denním centru

Oblastní charita Brno, Azylový dům, Karlova 59, Brno - Azylové ubytování za mírnější ceny

Můžou si za to sami?

Aktivita 6

Brněnská vyhláška

Cíl

- kriticky nahlédnout na vyhlášky, komplikující v některých městech život lidem bez domova
- diskutovat se spolužáky, přijmout argument, se kterým nesouhlasím, formulovat argument vlastní

Pomůcky: 4 židle postavené do čtverce, seznam argumentů pro a proti zákazu žebření / konzumace alkoholu na veřejnosti

Čas: 15 minut

Průběh

Napišeme na tabuli tvrzení „Na veřejných prostranstvích se zakazuje konzumovat alkohol / se zakazuje žebření“ (vybereme jednu ze dvou možností). Žáci se rozdělí do 2 skupin, jedna polovina třídy bude hledat argumenty pro (souhlas se zákazem), druhá polovina proti.

Nejdřív si žáci ve skupinách rozmyslí dva argumenty pro/proti. V zásobě máme sadu argumentů, které žákům rozdáme až po té, co vymyslí své argumenty, nebo pokud je nemohou vymyslet. Předložené argumenty mohou v diskusi použít také.

Poté připravíme uprostřed třídy dvě a dvě židle naproti sobě (jsou tedy jakoby ve čtverci). Cílem je prezentovat své argumenty, které podporují názor Pro/Proti, a také porozumět argumentům druhé skupiny a reagovat na ně. Na židle si sednou čtyři vybraní žáci z obou skupin, kteří budou diskutovat. Jedna skupina (jeden z dvojice) prezentuje svůj argument. Druhá dvojice nejdříve shrne argument podaný první skupinou vlastními slovy (cvičí se tím naslouchání a porozumění

Můžou si za to sami?

Aktivita 6

Brněnská vyhláška

argumentům, se kterými nesouhlasím), a poté na něj reaguje. Může vyjádřit nesouhlas, ne/pochopení, obdiv nad argumentem, nebo vznést otázku. Pak druhá skupina vznesle svůj argument a reaguje skupina první.

V průběhu můžou žáci se stejné skupiny zaklepat svému zástupci na rameno, a tím ho vyměnit (v okamžiku, kdy se chtějí zapojit do diskuse, kdy mají nápad na to, co říct, nebo jak reagovat na argument druhé skupiny).

Cílem není se shodnout, ale umět se podívat na argument z druhé strany, snažit se porozumět argumentu, se kterým nesouhlasím.

U mladších žáků nebo menších skupin můžeme rozdělit třídu do dvojic, jeden v dvojici bude zastávat roli „pro“, a druhý „proti“. Nejdříve si rozmyslí argumenty a potom diskutují ve dvojicích. Učitel může obcházet, poslouchat, pomoci. Na závěr se můžou v celém kolektivu podělit o to, co bylo zajímavé, překvapivé, silné, apod.

Příklady argumentů z internetových článků o vyhlášce

PRO zákaz žebření

- Lidé bez domova si zvyknou nepracovat, ačkoliv by mohli dělat např. manuální práci na ulici
- Sníží se zápach v ulicích
- Lidé bez domova zvyšují míru odpadků a špíny v ulicích, narušují dojem z ulice (historická místa v centrech měst)
- Lidé bez domova obtěžují turisty
- Lidé bez domova negativně ovlivňují zájem lidí o pouliční prodej (např. předmětů, jejichž výtěžek jde na dobročinné účely)

Můžou si za to sami?

Aktivita 6

Brněnská vyhláška

- Vyhláška reaguje na stížnosti obyvatel města (podobně vyhlášku zavedly i jiná města např. v Olomouckém kraji)

PROTI zákazu žebrání

- Žebrání je často jediný zdroj příjmu žebráků
- Nemá cenu trestat, pokutu stejně bezdomovci nemají z čeho zaplatit
- Lidé bez domova nepobírají ani sociální dávky, ze kterých by mohli vyžít
- Lidé bez domova často „recyklují“ odpadky: sbírají a konzumují vyhozené potraviny, kouří nedopalky cigaret, sbírají papír, lahve od alkoholu, a kovy do sběru
- Tím, že se problém bezdomovectví odstraní „z očí“ lidí, se nevyřeší
- Hrozí šikanování bezdomovců

PRO zákaz pití alkoholu na veřejnosti

- Nebude tolik opilců v ulicích
- Ochrana mladistvých
- Příklady ze zahraničí ukazují pozitivní efekt

PROTI zákazu pití alkoholu na veřejnosti

- Lidé budou pít alkohol jinde, neomezí se tím konzumace (ani mladistvých)
- Tím pádem by se narušila atmosféra letních pikniků a posezení, které má rádo plno lidí
- Na veřejných místech by neměla být omezována práva lidí
- Bezdomovci bez alkoholu na ulici nevydrží, zvláště v zimě

Můžou si za to sami?

Aktivita 6

Brněnská vyhláška

Další informace:

Krátký spot z rádia o zákazu žebření v Hlinsku

http://www.rozhlas.cz/pardubice/zpravodajstvi/_zprava/1055026

V březnu 2012 byla v Poslanecké sněmovně projednávána novela zákona, která zakazuje žebření, požívání alkoholu na veřejnosti a prostituci a navrhuje zákaz pobytu. V příspěvku je reakce Člověka v tísni a také rozhovor s ministerstvem spravedlnosti.

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/169058-za-zebrani-ci-prostituci-mozna-zakaz-pobytu/>

Můžou si za to sami?

Aktivita 7

Anketa

Cíl

- uvědomit si vlastní vztah k bezdomovectví a bezdomovcům
- shrnout možnosti, co pomáhá

Pomůcky: výsledky ankety z časopisu Sociální práce, otázky pro studenty napsané na tabuli

Čas: 15 minut

Průběh

Tato aktivita se dá použít jak na začátku celé lekce, tak na konci, na obou místech bude plnit trochu jinou funkci, na konci slouží jako reflexe mého vztahu k bezdomovcům po absolvované lekci, na začátku jako uvědomění si vztahu k probíranému tématu.

K tématu bezdomovectví bezesporu patří i lidé žebrající a povalující se na ulicích velkých měst. Někomu jsou tito lidé lhostejní, další jim občas přispějí několika korunami, či dokonce pomohou radou. Co si o těchto lidech myslí a jaké navrhuje řešení zamezující žebvání, se časopis Sociální práce zeptal sociálních pracovníků i občanů. Výsledky ankety uvádíme níže.

Nejprve necháme žáky, aby si na otázky ankety odpověděli sami. Můžeme na tabuli udělat statistické vyhodnocení třídy, a nebo žákům jejich odpovědi mohou zůstat bez zveřejnění a sami si je porovnají s odpověďmi lidí z výzkumu.

Můžou si za to sami?

Aktivita 7

Anketa

- 1. Vadí vám osoby žebrající, povalující se na ulicích?**
- 2. Dáváte peníze žebrajícím lidem? Pokud ano, kolik? Pomůžete i jinak?**
- 3. Co navrhuje za řešení, aby nežebrali, neobtěžovali na ulici?**

Zuzana Vyroubalová, DiS., 25 let, sociální pracovnice, A klub Krnov

1. Ano, vadí. Vyvolávají ve mně smíšené pocity. Je mi jich líto, ale nelíbí se mi, že někteří obtěžují

Kolemdoucí, nebo že k žebvání využívají i svých dětí.

2. Ne. Pokud mám u sebe nějaké jídlo, ptám se jich, zda žebrají, protože mají hlad, a když ano, nabídnu jim jídlo místo peněz. Říkám jim také, kde v Krnově poskytují bezplatný nocleh a jídlo. Když by mě některý oslovil s tím, že peníze potřebuje například na jízdenku, šla bych s ním a lístek mu koupila. Peníze do ruky bych mu nedala, protože by je mohl použít na něco úplně jiného – alkohol nebo drogy.

3. Někaké nové, rychlé, jednoduché a efektivní řešení mě nenapadá, protože tato problematika je velmi složitá a odráží se v ní celá řada problémů. Líbilo by se mi, kdyby dobře fungovala ve všech městech i na vesnicích terénní práce. Tzn. vyhledávání žebrajících lidí přímo na ulicích, zvyšování jejich informovanosti o možnosti bezplatného ubytování, stravování, o sociálních službách a poskytování poradenské i sociální pomoci přímo na ulici. Tato terénní práce by měla být dobře provázána s policií, zdravotnickými zařízeními, azylovými domy, apod. Mohla by pomoci oddělit lidi skutečně potřebující pomoc od těch, kteří si žebráním jen přivydělávají k sociálním dávkám. Jsem ráda, že u nás existuje celá řada organizací, která poskytuje lidem přístřeší alespoň

Můžou si za to sami?

Aktivita 7

Anketa

na jednu noc, jídlo a možnost vykoupat se. Tato zařízení by se měla i nadále zřizovat nebo alespoň podporovat. Určitě je dobré investovat do prevence, aby se lidé do takto těžké situace vůbec nedostávali (sociální dávky pro zdravotně znevýhodněné, dávky po dobu nemoci, sirotčí důchody, dávky pro děti opouštějící dětské domovy, apod.). Měla by lépe fungovat osvěta veřejnosti, aby vůči těmto lidem nevznikaly předsudky (nejen ze strany široké veřejnosti, ale také např. úředníků).

Jiří Sejbal, 35 let, sociální kurátor na Magistrátu města Brna

1. Ne, nijak zvlášť.
2. Ne, peníze nedávám. Pomáhám radou.
3. Nedávat žebrajícím peníze.

Helena Muchová, 30 let, servírka

1. Vadí mi na ulicích, protože ve státě bychom měli mít takový systém, aby se lidé takhle nemuseli chovat.
2. Žebrajícím lidem peníze nedávám. Bohužel není v mých silách pomoci jinak.
3. Navrhovala bych za to trest ve vězení.

Marie Nosková, 62 let, důchodkyně

1. Vadí, zvlášť když se povalují na ulici a vypadají odpudivě svým oblečením, vzezřením nebo dokonce smrdí.

Můžou si za to sami?

Aktivita 7

Anketa

2. Na ulici se bojím něco dávat. Vytáhnu peněženku a on mi ji sebere a co pak!

3. Existuje snad nějaké ubytování pro bezdomovce na přespání, ukazovali to v televizi! Dostanou tam prý aspoň teplý čaj. Měl by vzniknout dostatek ubytovacích prostor, aby měli kde přespát. Tohle bych navrhovala za řešení, jinak nevím. Přes léto mohou spát venku, ale přes zimu je to přece riskantní. V zimě si může sednout na lavičku a zmrznout.

Mirek Chalupa, 46 let, konstruktér

1. Beru je jako součást společnosti, pokud mě neobtěžují, tak mi nevadí.

2. Peníze žebrajícím lidem nedávám, myslím si, že by si za ně stejně koupili alkohol. Finanční dary poskytují zhruba 1x ročně ve výši cca 200 Kč pouze na organizované charitní sbírky.

3. Připadá mi dobré, kdyby po ulicích chodili jeden až dva streetworkeři, kteří by žebračky oslovovali a nabídli jim možnost ubytování a jídla v azylových domech a motivovali je alespoň k nenáročným činnostem, jako například úklid azylového domu atd.

Libor Pacovský, 18 let, student

1. Pokud se jen povalují na ulicích, nijak mě to neomezuje, ale pokud žebrají, něco po mně chtějí, cítím se nepříjemně.

2. Většinou ne, a pokud ano, tak dám jen několik málo korun. Jinak nepomáhám, nevím ani, jak.

Můžou si za to sami?

Aktivita 7

Anketa

3. Možná by se měl řešit tento jev na vyšších místech, zvláště pro bezdomovce by se mohly postavit ubytovny. Vyššími místy myslím stát, kraj a obce.

Jan Bureš, 65 let, důchodce

1. Abych řekl pravdu, tak vadí.

2. Občas pár korun dám. Když jdu do kostela a oni žebrají před kostelem, či dokonce v něm, je mi trapné jim nic nedat a zároveň se cítím divně, když jim dám pár korun, protože moje peníze využijí kdoví k čemu.

3. Asi by se měl stát postarat o to, aby vzniklo dost ubytoven, azylových domů. Vím, že je to složitější problém, řada těchto bezdomovců, žebráků by nikam nechtěla, ale snad by mohl někdo chodit po městě a zvát tyto povalující se a žebrající lidi do ubytoven. Za přespání by tam zaplatili nějakou malou částku.

Zdroj: časopis Sociální práce 04/2010

Můžou si za to sami?

Aktivita 8

Reflexe

Cíl

- ohlédnutí za absolvovanou lekcí

Pomůcky: : tabule rozdělená na 4 části s namalovanými smajlíky, lepítka pro každého

Čas: 5 minut

Průběh

Na závěr je potřeba nechat žáky trochu si utřídit informace i pocity, které během programu nabyli. Osvědčenou metodou je rozdělit tabuli na čtyři velké oddíly a těm přisoudit různé stupně spokojenosti, například široce a mírně usměvavý smajlík a velmi a mírně zamračený smajlík. Každý žák dostane lepítka, na které napíše nejdůležitější informaci, kterou se dozvěděl, se kterou z programu odchází, a to pak nalepí na tabuli do chlívěčku, který vyjadřuje míru jeho spokojenosti. Zdůrazněte, že na papírku se má objevit informace, stává se, že žáci píšou věci jako „program se mi docela líbil“.

Proč ten šátek?

Aktivity zaměřené na znaky islámského náboženství,
které budí rozporuplné reakce (postavení žen, pojetí
osobní svobody, násilí a islamizace)

حاشو

حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو حاشو

حاشو حاشو

حاشو

Aktivita 1
**Co vím a co se chci
dozvědět**

Aktivita 2
Fotoprezentace

Aktivita 3
Titulky

Aktivita 4
Puzzle z fotek

Aktivita 5
Text z knihy

Aktivita 6
Komiks

Aktivita 7
Pětiminutový výzkum

Aktivita 8
Reflexe

Autorka: Šárka Cihlářová

Proč ten šátek?

Aktivita 1

Co vím a co se chci dozvědět

Cíl

- žáci si shrnou, co již o tématu islámu ví a co by se chtěli dozvědět
- lektori zjistí dosavadní povědomí žáků o islámu a jejich očekávání od programu

Pomůcky: : Papíry, propisky

Čas: 10 minut

Průběh

Každý žák dostane papír, který si rozdělí na tři díly. Do prvního sloupce napíše: Co vím o islámu, do druhého sloupce: Co se chci dnes dozvědět, a do třetího: Co jsem se dozvěděl/a. První dva sloupce vyplní žáci na začátku programu. K třetímu sloupci se vrátíme na konci programu. Kdo chce, může svoje znalosti a očekávání říct nahlas a my je zapisujeme na tabuli/flipchart.

Proč ten šátek?

Aktivita 2

Fotoprezentace

Cíl

- evokovat představy o islámu a asociace s nimi spojené
- ukázat rozporuplné vnímání jednoho náboženství a uvědomit si vliv vizuálních médií

Pomůcky: prezentace fotek, dataprojektor

Čas: 10 minut

Průběh

Prostřednictvím např. Google obrázků vybereme několik fotografií týkající se islámu, škála motivů by měla být co nejpestřejší (zahalování, mešita, korán, demonstrace arabského jara, děti, modlitba atd.) Cílem je ukázat různá zobrazení témat spojených s islámem - jak neutrální, tak pozitivně i negativně zabarvené. Po prezentaci fotografií se v kruhu ptáme žáků, který obrázek si vybaví nejrychleji, který zanechal největší dojem. Zeptáme se žáků, čím je tato fotka zaujala, a zda je toto vyobrazení islámu či muslimů spíše pozitivní, nebo negativní. Ukážeme na moc vizuálních médií, symbolů, atraktivity, šokového efektu, apod. Silné obrazy v nás vyvolávají silné emoce a způsobují, že si je zapamatujeme snadněji, než neutrální obrazy a zprávy. Tím plynně přejdeme k roli médií obecně, kterou více rozebíráme v následující aktivitě.

Proč ten šátek?

Aktivita 3

Titulky

Cíl

- představit diskutovaná témata týkající se islámu
- poukázat na roli médií (rozdílné zpracování a podání téže události)

Pomůcky: rozstříhané titulky, slova k doplnění, seznam zdrojů

Čas: 15 minut

Průběh

Rozdělíme žáky do šesti skupin. Každá skupina dostane titulek článku z internetu. V titulku jsou vynechaná dvě slova. Nejdříve žáci zkusí vynechaná slova doplnit. Poté rozdáme chybějící slova tak, aby skupinky nedostaly ty svoje. Skupinky mají za úkol najít si svoje dvě slova, která chybí v titulku. Poté, co si doplní titulek, se zamyslí, o čem by mohl článek být. Projdeme si titulky v celé třídě a doplníme potřebné informace. Nezacházíme ale do podrobností, jde jen o evokaci témat, která se týkají islámu a která jsou předmětem četných diskusí ve společnosti.

V druhé fázi aktivity se žáků zeptáme, kdo zná osobně nějaké muslimy. Pokud neznáme žádného osobně, odkud tedy čerpáme informace o muslimech a islámu? Z vyprávění ostatních, a především z médií. Média ovlivňují naše vnímání muslimů a islámu zásadním způsobem. Existují různé druhy a zaměření médií, i formy a způsoby, jakými jsou události spojované s islámem a muslimy interpretovány. Žáci se nyní zamyslí nad tím, z jakého zdroje (média) může článek pocházet. Napíšeme na tabuli, nebo promítneme seznam šesti webových zdrojů a žáci mají za úkol si vybrat ten zdroj, který se hodí k jejich článku. V reflexi se žáků ptáme, podle čeho poznali, že se jedná o daný zdroj. Vidíme

Proč ten šátek?

Aktivita 3 Titulky

zde možnost různého zpracování téže události, bulvarizaci médií, rozdíl mezi prezentací vlastního názoru (např. na blogu) a uvedení faktů nebo citací. Jak jsou často laděny zprávy, které v našem tisku o muslimském světě čteme? Viz reflexe fotoprezentace v aktivitě č. 2

Žáci vybírají z těchto médií:

www.zpravy.idnes.cz

www.blesk.cz

www.novinky.cz

www.national-geographic.cz

www.rozhlas.cz

www.novopatriot.blogspot.cz

Titulky (rozdáme do skupin a rozstříháme slova k doplnění):

1. Budoucnost Arabského , část druhá.
Dočkáme se a sekularizace islámu?

jara demokratizace

http://zpravy.idnes.cz/budoucnost-arabskeho-jara-cast-druha-dockame-se-demokratizace-a-sekularizace-islam-gmz-kavarna.aspx?c=A120209_122604_kavarna_tul

2. Ve veřejných v belgických Antverpách bude muslimských šátků.

školách zákaz

http://www.rozhlas.cz/zpravy/zahranici/_zprava/598608

Proč ten šátek?

Aktivita 3 Titulky

3. Klíčoví protagonisté arabských z í s k a l i
Sacharovovu cenu za lidských práv a svobod.

vzpour obranu

<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/248696-klicovi-protagoniste-arabskych-vzpour-ziskali-sacharovovu-cenu.html>

4. Zákaz stavby aneb vezmeme si ze
příklad!

minaretů Švýcarů

<http://novopatriot.blogspot.cz/2009/12/zakaz-stavby-minaretu-aneb-vezmeme-si.html>

5. Islamisté Lady Gaga koncert a tvrdí: Je to

zrušili satanistka

<http://www.blesk.cz/clanek/celebrity-svetove-celebrity/174375/islamiste-zrusili-lady-gaga-koncert-a-tvrdi-je-to-satanistka.html>

6. Dějiny . Proč muslimky skrývají
tváře?

zahalování nádherné

<http://www.national-geographic.cz/detail/dejiny-zahalovani-proc-nadherne-muslimky-skryvaji-tvare-3346/>

Proč ten šátek?

Aktivita 4

Puzzle z fotek

Cíl

- podívat se na symboly a témata spojovaná s islámem a křesťanstvím, s životem muslimů a křesťanů
- dát fotky z úvodní prezentace (aktivita č. 2) do širšího kontextu; porovnat obrazy podobných situací z dvou různých kultur (př. situace boje o svobodu a demokracii: Arabské jaro v Tunisku roku 2011 a listopad 1989 v Československu, protest proti stavbě minaretů a protesty proti šíření amerického videa hanícího islám)

Pomůcky: rozstříhané fotky na dílky puzzle (celkem 10 fotek)

Čas: 10 minut

Průběh

Pokračujeme v práci ve stejných šesti skupinkách jako v předchozí aktivitě. Každá skupina dostane sadu dílků puzzle, ze kterých mají složit fotku. Žákům zatím neříkáme, že se jedná o dvě fotky. Projdeme si fotky všech skupin podobně jako v galerii. Závěrem se zeptáme, co žákům pomohlo přijít na to, že jsou v dílcích smíchané dvě fotky. Zda byly nápodědou rozdílné symboly a neslučitelné obrazy, nebo se řídili podle tvarů puzzle, podle barev, nebo zda přišli na řešení náhodně. Fotky jsou vybrány z úvodní prezentace.

V reflexi po fotoprezentaci jsme si povídali o tom, jak na nás fotky působí. Nyní po srovnání s fotkami zobrazující křesťanství se podíváme na to, zda se dojem, který v nás fotky vyvolaly, nějak změnil. Pokud se díváme pouze na fotky, které jsou často vytrženy z kontextu, může být dojem, který v nás vyvolají, klamavý. Např. pohled na rozzuřené muže (muslimy) hrozící pěstí v nás nejspíš nevyvolá moc sympatií. Ale pokud

Proč ten šátek?

Aktivita 4

Puzzle z fotek

ho srovnáme s fotkou z Československa z roku 1989 a uvědomíme si, že šlo v obou případech o boj za vydobytí svobody a demokracie, náš pohled na fotku bude možná jiný.

Fotografie pro puzzle najdete v příloze č. 1

Proč ten šátek?

Aktivita 5

Text z knihy

Cíl

- přejít od obecných symbolů a témat spojovaných s islámem ke konkrétnímu příběhu jedné ženy žijící v Pákistánu

Pomůcky: text - kopie do každé dvojice

Čas: 15 minut

Průběh

V této aktivitě se podíváme na konkrétní příběh jedné ženy žijící v Pákistánu. Pákistán je země, kde je postavení žen označováno jako jedno z nejkritičtějších ze všech muslimských zemí. Přečteme si příběh Gulnaz, která se ocitne ve vězení v pakistánském Pěšavaru, městu známém pro věznění mnoha muslimských žen.

Žáci pracují ve dvojici. Každá dvojice dostane text rozdělený na dvě poloviny. Každý žák si přečte jednu půlku a převypráví ji druhému vlastními slovy. Poté se v celé třídě pobavíme o příběhu. Nejdříve si příběh shrneme pomocí otázek:

Proč se octla Gulnaz ve vězení?

Kdo se Gulnaz ujal a jaká byla situace jeho rodiny?

Jak se projevuje odluka náboženství (církve) a státu, a podle čeho bychom poznali, že např. v Pákistánu tato odluka není? Sekularismus je postoj spočívající v tom, že státní moc a státní instituce mají být nezávislé na náboženství a náboženském uvažování.

Proč ten šátek?

Aktivita 5

Text z knihy

Proč byl rozvod Gulnaz a jejího prvního muže neuznán?

Poté přejdeme k reflexi. Nejdříve se žáků zeptáme, jaký dojem na ně příběh zanechal.

Co vás v příběhu zaujalo nebo překvapilo?

Myslíte si, že v jiných muslimských zemích (př. Turecku) nebo v Evropě (př. Německu, Francii), kde také žije velký počet muslimů, ženy žijí podobné jako v Pákistánu?

Jakou roli hraje podle vás v příbězích podobných žen vzdělání? Např. v příběhu je uvedeno, že Gulnaz ani její druhý manžel nechodili do školy, a proto nevěděli o nutnosti registrovat zavrnutí prvním mužem.

Jaké si myslíte, že je postavení žen v jiných náboženstvích? – Toto otázka je velmi obtížná, a pokládáme ji především z důvodu, abychom si uvědomili, že podobně složité je hodnotit obecně postavení (všech) muslimských žen (= riziko generalizace). I v jiných náboženstvích bychom mohli najít příklady nerovnoprávnosti, znevýhodnění nebo utlačování žen (př. hinduismus a kastovní systém; křesťanství: historický vývoj – postavení žen ve středověké společnosti versus dnes, apod.). Cílem není zabíhat do podrobností, ale uvědomit si složitost této otázky, a poukázat na celkový vliv kultury (historie, hodnot, norem, výchovy,...), a nejen náboženství.

V diskuzi je důležité poukázat na to, že se jedná o jeden příklad (jednu zemi, jednu ženu) - vyvarovat se riziku generalizace. Jiný obrázek (příklad) uvidíme v následující aktivitě.

Proč ten šátek?

Aktivita 5

Text z knihy

Text:

Přichází konec monsunového času. V tmavé místnosti ženského vězení v Péšavaru je vlhko a nesnesitelné horko. Na zemi z udusané hlíny sedí Gulnaz, zády k vysoké bráně. Její tvář je popelavě šedá. Zírá na omítku, která se olupuje z ušmudlaných zdí. Gulnaz byla ještě dítě, když ji dali za ženu muži, který byl negramotný stejně jako ona. Z dětí, které se jim narodily, žijí ještě tři. Gulnaz nepočítala léta jejich manželství, ale bylo jich mnoho, do doby, než ji její muž vyhodil z domu. Třikrát na ni vykřikl: „Zavrhuji tě!“, a tím se s ní podle pravidel islámu rozvedl. Nesměla již vídat své děti, a pokaždé, když se o to pokusila, odehnal ji, vynadal ji nebo ji sbil.

Strýc Gulnaz se ji s nechutí ujal. Byla přebyčnými ústy, která bylo třeba nasytit, a co bylo horší, byla pro rodinu velkým nebezpečím. Mohla poškodit čest a možnosti svých sestřenic na „svatebním trhu“. Jeden známý strýce byl ochoten vzít si Gulnaz jako svou druhou ženu. Gulnaz mu porodila dcerku.

Náhle se na scéně objevil opět její první manžel. Obvinil ji z nevěry, a tvrdil, že se s ní nikdy nerozvedl. Podal na Gulnaz žalobu a tím se ocitla ve vězení.

Gulnaz byla zatčena na základě dekretů Hudud, které jsou odvozeny z přes 1400 let starého Koránu. Hudud, který byl převzat do pakistánského zákoníku, trestal ženy, které byly obviněny z nevěry, bičováním. Dnes se již ženy nebičují, ale místo toho jim hrozí dlouhá vazba. Tyto dekrety vydal v Pákistánu v rozkaz vojenský diktátor

Proč ten šátek?

Aktivita 5

Text z knihy

Zia ul-Haq v roce 1979. Měl v úmyslu vytvořit z Pákistánu islámský stát. Znakem chybějící odluky islámského náboženství a státu je stále trvající ponižování a trýznění žen a menšin. Statut žen je redukován na absolutní minimum: nejdříve jsou majetkem svého otce a posléze svého muže.

Gulnaz nechápe, co udělala špatně. Její manžel ji zavrhl. Předepsaná tříměsíční lhůta už byla dávno minulostí, když se podruhé provdala. Ale pro pákistánské občanské právo byla Gulnaz stále provdána za svého prvního muže. Zákon předepisuje, že rozvod je právoplatný teprve tehdy, když muž nahlásí zavrhnutí ženy u matričního úřadu. Ale v zákonu už není uvedena žádná lhůta, dokdy je třeba to učinit. Dokonce je zde uvedena podmínka „pokud je to možné“. Toto nahlášení je tedy závislé na rozpoložení manžela. Ani Gulnaz, ani její strýc, ani její nový manžel nemysleli na to, zeptat se prvního muže na registraci rozvodu. Nechodili do školy, a vědí málo o tom, jak to ve světě chodí.

Zdroj: Udink, B.: Allah und Eva – Der Islam und die Frauen, Verlag C.H.Beck 2007; přeloženo a upraveno pro účely tohoto vzdělávacího programu.

Proč ten šátek?

Aktivita 6

Komiks

Cíl

- ukázat na různé postavení žen v islámském světě (po příkladu ženy z Pákistánu ukázat na příběhu íránské dívky jiný způsob řešení nesvobodné situace)
- v kreativní části aktivity: doplňováním komiksu dát žákům prostor pro volné vyjádření asociací a myšlenek

Pomůcky: vytištěné obrázky komiksových scén (zdroj: Film Persepolis), lepítka ve tvaru komiksových bublin, tužky

Čas: 15 minut

Průběh

Nejdříve uvedeme děj filmu Persepolis: Je to film režisérky pocházející z Íránu, Marjane Satrapi, která napsala a nakreslila první íránský komiks všech dob, na jehož základě pak vznikl tento film.

Režisérka v něm popisuje svůj život. Malá Marji se narodí v Íránu, kde v čase jejího dětství a dospívání vrcholí revoluce. Politický režim omezuje svobodu a práva lidí, ve škole učitelé papouškují nesmyslná nařízení vlády a po islámské revoluci se k moci dostane politická strana, která se snaží Írán ochránit od vlivu západní (evropské a americké) kultury. V 80. letech vypukne Irácko-íránská válka a rodiče se rozhodnou poslat Marji na studia do Rakouska. Rodina Marji (včetně její babičky) je svobodomyšlná moderní rodina, pro kterou je důležitá osobní svoboda, kvalitní vzdělání a umění udržet si vlastní názor i přes tlak okolí. Marji tedy se slzou v oku odjíždí do Rakouska. Zde zažívá po prvních nesnázích spojených s neznalostí jazyka opravdový kulturní šok. Rozdíly mezi arabským a evropským životním stylem jsou viditelné

Proč ten šátek?

Aktivita 6 Komiks

ať už ze způsobu oblékání, přístupu učitelů, nebo trávení volného času. Marji prožívá svou první lásku, pocit svobody, ale zároveň také zklamání. Uvědomí si, že jí schází rodina a domov. Ačkoliv se do velké míry přizpůsobí životnímu stylu okolních spolužáků, vnímá, že sem nepatří. Po rozchodu s přítelem si doslova sáhne na dno, toulá se ulicemi, a po té, co se dostane do nemocnice a uzdraví se, se rozhodne vrátit se zpět do Íránu.

V Íránu se sice válka chýlí ke konci, ale svoboda lidí a kvalita jejich životů není o moc lepší. Následný vládní režim je úzce spjat s islámským náboženstvím a politickou ideologií propagující netoleranci odlišných názorů. Je zřejmé, že do Íránu stále více prosakují okolní vlivy z Evropy a Ameriky (např. na kulturním poli – moderní hudba apod.), ale stále nelegálním způsobem, což vytváří řadu komických, ale také tragických situací, jimiž jsme ve filmu svědky.

Budeme pracovat opět ve dvojicích. Každá dvojice dostane jeden výřez z filmu *Persepolis* ve formě vytištěného komiksového obrázku. Každé dvojici dáme také dvě lepítka vystřižená do tvaru komiksové bubliny. Do bubliny žáci vepíší, co je napadne, co by mohla daná osoba říkat. Lepítka připevníme na komiks. Poté pošle každá dvojice svůj komiks dvojici po pravé straně. V druhém kole si dvojice přečte bubliny s textem od předchozí dvojice, a pokud chce - pokud má nápad, něco do bublin připiše nebo přilepí novou bublinu s jiným textem nebo doplněním původního textu.

Po druhém kole rozložíme všechny komiksové obrázky na zem doprostřed třídy a projdeme si je jako v galerii. Pokud nám zbude čas, můžeme vyzvat žáky, aby společně určili pořadí obrazů, jak děj filmu nejspíše probíhal.

Proč ten šátek?

Aktivita 6

Komiks

Na závěr se zamyslíme nad tím, v čem bylo postavení Marji jiné od situace Gulnaz, o které jsme četli při předchozí aktivitě. Zeptáme se žáků, čím je postavení žen ovlivněno. Zmíníme:

roli vzdělání: o Gulnaz a jejím druhém manželi čteme, že nechodili do školy, což způsobilo, že neznali právní systém – nutnost nahlásit rozvod na matrice. Gulnaz byla negramotná.

x Marji rodina umožnila kvalitní vzdělání, i za cenu odloučení od rodiny
přístup rodiny: Gulnaz rodina nepodpořila, naopak se ji vzdala, což pomohlo tomu, že se octla ve vězení

x rodina Marji naopak myslela na její dobro a víceméně ji přiměla k tomu, aby opustila zemi, ve které se jí v tomto čase nemohlo dostat kvalitního vzdělání, a kde bylo její dospívání ovlivněno politickým režimem a represí

jde o příklady dvou žen z odlišných zemí, ale je důležité vyvarovat se zobecnění (neznačená to, že v Iránu se žije ženám nebo všem lidem obecně lépe, než v Pákistánu). I v Iránu bychom našli rodiny, které se nechali politickou či náboženskou ideologií ovlivnit do té míry, že např. pronásledují ženy, o kterých se domnívají, že byly nevěrné, nebo se nechovaly podle předepsaných norem. A naopak: mohli bychom v Pákistánu najít milující rodiny, které drží při sobě, nebo svobodomyslné lidi, kteří se nebojí jít proti proudu.

Komiksové obrázky najdete v příloze č. 2

Proč ten šátek?

Aktivita 7

Pětiminutový výzkum

Cíl

- Objasnit pojmy (definice) spojované s islámem
- Dát prostor pro vyjádření názorů studentů

Pomůcky: seznam otázek, fixy, flipchartové papíry – 5ks

Čas: 15 minut

Průběh

Rozdělíme žáky do pěti skupin. Každá skupina dostane otázku, na kterou se bude snažit najít co nejvíc odpovědí a reakcí. Budeme postupovat pomocí metody Kmeny a kořeny. Ve skupince si žáci určí jednoho žáka, který bude kmenem. Kmen sbírá informace, které mu donesou kořeny. Kmen zůstává na jednom místě s flipchartem, na který zapisuje odpovědi na danou otázku. Odpovědi kořeny získávají od ostatních skupin – kořenů tím, že chodí po třídě a ptají se sebe navzájem. Buď se můžou zeptat jen jednoho žáka a jít nahlásit odpověď kmeni ze své skupiny, a poté se vydat k dalším cizím kořenům, nebo se mohou zeptat více kořenů zároveň, zapamatovat si více odpovědí, a potom všechny nahlásit k zapsání svému kmenu.

Dvě otázky se týkají vysvětlení pojmů souvisejících s islámem a tři otázky zjišťují názory žáků. Je možné, že každý nebude znát odpověď na otázku 1 nebo 2 (definice). Jde o to, aby skupina, která tuto otázku dostane, našla co nejvíce odpovědí; a posléze vyhodnotila, která z odpovědí bude nejpravděpodobněji správná definice. Po prezentaci nasbíraných odpovědí informace (zejména definice) doplníme, a dáme prostor k vyjádření ne/souhlasu s názory ostatních žáků u otázek 3-5.

Proč ten šátek?

Aktivita 7

Pětiminutový výzkum

Otázky:

1. Jaký je podle tebe rozdíl mezi islámem a islamismem?
2. Co znamená fundamentalismus a jaký je podle tebe rozdíl mezi fundamentalismem a terorismem?
3. Obáváš se islámu jako možné hrozby pro Českou republiku?
4. Proč si myslíš, že si zahalují muslimské ženy vlasy nebo celé tělo?
5. Představ si, že bys byl v roli novináře/ky, který/á dělá rozhovor s muslimkou / muslimem. Na co by ses jí / ho zeptala? Co by tě zajímalo?

Proč ten šátek?

Aktivita 8

Reflexe

Cíl

- uzavřít program celkovou reflexí

Pomůcky: papíry, propisky

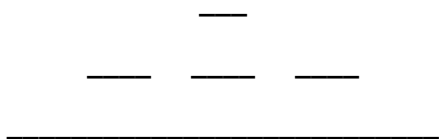
Čas: 10 minut

Průběh

Nejdříve se vrátíme k první aktivitě, při které žáci vyplňovali, co už o islámu vědí a co by se chtěli dozvědět. Nyní si vyplní třetí sloupec na papíře: Co jsem se dozvěděl/a. Poté, zbývá-li čas, můžeme reflexi doplnit jednou ze dvou níže popsanych metod:

A/ Pyramida:

Každý žák dostane papír, na který si nakreslí linky ve tvaru pyramidy:

Na první linku (nahore) si žák napíše nějaké slovo (podstatné jméno), které mu uvízlo v paměti během programu (např. islám, muslimka, symbol, šátek, křížek, náboženství, protest, atd.). Na linky v druhé řadě si zapíše tři přídavná jména popisující dané slovo (př. neznámý, divný, násilný, zajímavý, rozmanitý). Přídavná jména mohou být různá (pozitivní, neutrální, nebo negativní), ale měla by mít všechna spojitost

Proč ten šátek?

Aktivita 8 Reflexe

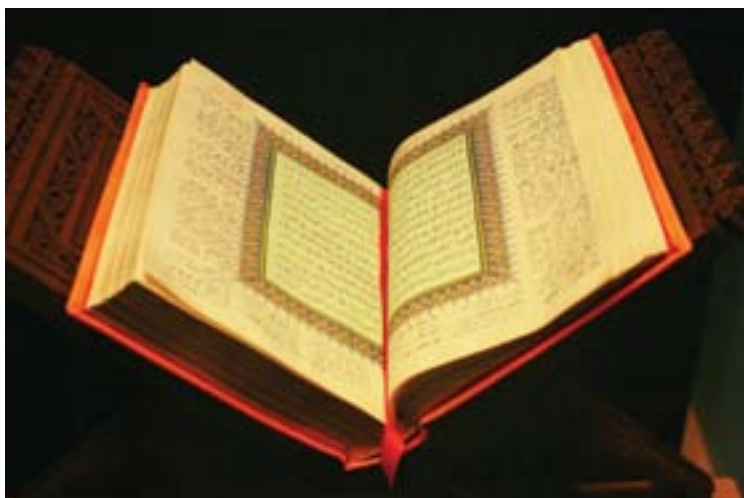
s podstatným jménem na prvním řádku. Na linku ve třetí (spodní) řadě si napíše větu nebo nějaké tvrzení (ať už svůj názor, nebo tvrzení, které se objevilo v průběhu programu).

B/ Trojúhelník:

Žáci si na papír nakreslí trojúhelník. Do jeho vrchního rohu napíší (dovnitř trojúhelníku), jaký poznatek si z programu odnáší (může být překvapující, nová znalost, apod.). Do levého rohu zaznamenají aktivitu, která se jim na programu nejvíce líbila. Do pravého rohu zaznamenají nějakou nejasnost, otázku, kterou mohou mít v hlavě, nebo aktivitu, která se jim nelíbila.

Proč ten šátek?

Příloha 1

Proč ten šátek?

Příloha 1

Proč ten šátek?

Příloha 1

Proč ten šátek?

Příloha 1

Proč ten šátek?

Příloha 1

Proč ten šátek?

Příloha 2

Proč ten šátek?

Příloha 2

Proč ten šátek?

Příloha 2

Češi Romové Češi Romové

Aktivita zaměřená na vztah Čechů neromů a Čechů Romů

Ententýky
dva špalíky
Čech Rom
Ententýky dva špalíky
Čech Rom Ententýky
dva špalíky Čech Rom
Ententýky dva špalíky Čech
Rom Ententýky dva špalíky
Čech Rom Ententýky dva
špalíky Čech Rom Ententýky
dva špalíky Čech Rom
Ententýky dva špalíky Čech
Rom Ententýky dva špalíky
Čech Rom Ententýky
dva špalíky Čech Rom
Ententýky dva špalíky
Čech Rom Ententýky
dva špalíky Čech
Rom Ententýky
dva

Aktivita 1
Jako socha

Aktivita 2
Kdo mi vytváří názory

Aktivita 3
Co se dá dělat...?

Aktivita 4
Restart v Obrnicích

Aktivita 5
Nápady

Aktivita 6
Názorová škála

Autorky: Klára Dobiášová a Michaela Rychtecká

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 1

Jako socha

Cíl

- evokace tématu
- lektor zjistí, co žáci ve vztahu Romů a neromů nejvíc akcentují
- žáci si uvědomí hledisko druhé strany

Pomůcky: fixy a papír pro zápis názvů soch

Čas: 15 minut

Průběh

Při této aktivitě budeme zjišťovat, jak žáci vnímají vztah Romů a neromů, ale pro popis a hodnocení nevyužijeme slova, nýbrž tvorbu soch z těl žáků. Žáky rozdělíme na skupiny po čtyřech max pěti. Každá skupina má za úkol vytvořit sochu, která by vyjadřovala, jaký v české společnosti panuje vztah mezi neromy a Romy. Do stavby sochy by se měli zapojit všichni členové skupiny. Ve skupině by se měli nejprve dohodnout, o čem socha bude, jaký důležitý rys/situaci/emoci apod. bude zobrazovat. Skupina také vymyslí pro sochu pojmenování. Po uplynutí doby přípravy skupiny představí sochy, které vytvořily. Ostatní skupiny tipují, co socha představuje. Tipy zapisujeme na jednu polovinu flipchartu/tabule. Na druhou polovinu poté napíšeme skutečný název sochy, příp. krátký popis, co zobrazuje. Rozdíly můžeme komentovat tak, že si do soch každý promítá vlastní názory, zkušenosti, předsudky apod. Položíme závěrečnou otázku první aktivity Jak by asi vypadaly sochy vytvořené Romy? Byly by jiné?

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 2

Kdo mi vytváří názory

Cíl

- uvědomit si, že často máme informace a zkušenosti s Romy z „druhé ruky“

Pomůcky: flipchart/tabule, fixy, papír pro každého

Čas: 15 minut

Průběh

Poté, co se skupiny zamysleli nad tím, jaký vztah panuje mezi Romy a neromy, každý sám se zamyslí, co ovlivňuje jeho názory na Romy. Nejprve můžeme se žáky projít, kdo a co všechno může mít podíl na vytvoření nějakého názoru/postoje obecně (třeba na příkladu: rozhodl/a jsem se nejíst maso).

Z jakých zdrojů získáváme informace a na základě čeho si vytváříme mínění o Romech?

Na papír si každý nakreslí kruh, který rozdělí na několik částí, jejichž velikost by měla odpovídat vlivu jednotlivých subjektů na postoj k Romům. Co všechno Tvůj postoj ovlivnilo, co nejvíce?

Lektor připraví na tabuli kruh, který bude obsahovat výřezy všech faktorů. Do společného kruhu na flipchartu pak každý zaznačí nejvlivnější faktor pomocí tečky do odpovídajícího výřezu. Uděláme si tak představu, co má největší vliv na vytvoření postoje, ke každému výřezu si také můžeme dát příklad.

Z jakých zdrojů tedy získáváme informace a na základě čeho si vytváříme mínění o Romech? Je hlavním zdrojem našeho poznání

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 2

Kdo mi vytváří názory

přímá zkušenost? Znáte Roma osobně? Jsou hlavním zdrojem našeho poznání média? Jaké informace média zejména šíří? Jsou hlavním zdrojem našeho poznání jiní lidé? Odkud oni čerpají svou zkušenost – je přímá, z médií, od dalších lidí...?

Pokud pochází všechny informace o Romech ze strany majority, hrozí, že nám jeden důležitý pohled chybí. Je to pohled zevnitř romské komunity. Pokud se neptáme, jak to vidí oni, nemůžeme sklouznout k předsudkům „oni jsou takoví a makoví“ stejně jako když třeba křesťané popisují muslimy nebo Češi Vietnamce?

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 3

Co se dá dělat...?

Cíl

- shrnutí situace v české společnosti

Pomůcky: průzkum agentury STEM promítnutý na plátno

Čas: 10 minut

Průběh

Vyjdeme z výzkumu agentury Stem z letošního jara a určitě také z toho, co zaznělo doposud od žáků. Postoj k Romům u majority je těžce negativní. Negativní postoje provázejí silné negativní emoce jako strach, nenávisť, odpor, pohrdání, vztek apod. Někdy se jeví situace jako bezvýchodná.

NEGATIVNÍ NÁZORY NA ROMY OD LOŇSKA POSÍLILY, KLESÁ TOLERANCE K ŽIVOTU MENŠIN PODLE VLASTNÍCH ZVYKŮ.

Tři ze čtyř občanů vyjadřují odmítavý vztah k romskému etniku (75 %). Tento podíl od loňska vzrostl o 7 procentních bodů. Naprostá většina lidí (85 %) si přitom stále myslí, že pozornost věnovaná právům Romů u nás je dostatečná. V posledních dvou letech narůstá i podíl občanů, kteří nesdílejí názor, že etnickým menšinám by mělo být umožněno žít podle vlastních tradic a zvyků – nyní činí 57 %.

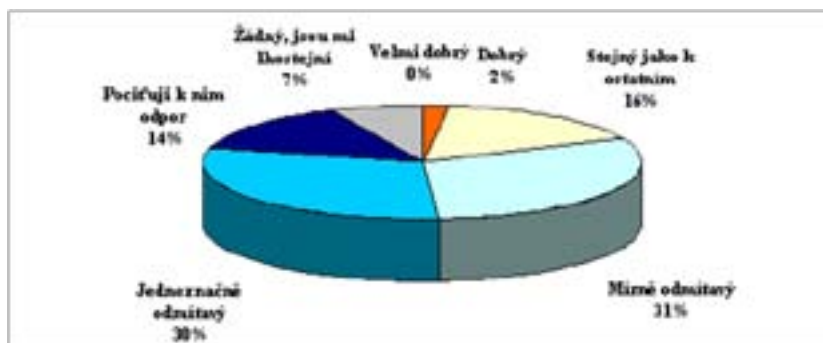
Citované výsledky pocházejí z výzkumu STEM provedeného na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let, který se uskutečnil ve dnech 18.-29. 4. 2012. Respondenti byli vybíráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovídal soubor 1084 respondentů.

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 3

Co se dá dělat...?

„Jaký je Váš vztah k Romům?“

Pramen: STEM, Trendy 4/2012, 1084 respondentů starších 18 let

To, že se něco dělat dá, že se dá zlepšovat soužití Romů a neromů dokazuje příklad několikaleté práce starostky malé obce na severu Čech (viz následující článek).

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 4

Restart v Obrnicích

Cíl

- Uvést příklad dobré praxe ze sociálně vyloučené lokality
- Žáci určí, jaká opatření mohou zlepšit situaci

Pomůcky: text Restart v Obrnicích rozstříhaný na pět částí

Čas: 15 minut

Průběh

Následující text je příkladem, jak konkrétní kroky mohou měnit zdánlivě bezvýchodnou situaci v jednom malém českém městě. Text je rozdělen na pět částí, za textem jsou uvedeny dvě metody pro práci s ním. Po pročtení textu se zeptáme, zda se v textu vyskytla slova, která je třeba vysvětlit – rekvalifikace, ghetto, splátkový kalendář apod.

1.

Severočeské Obrnice jsou vzorovým příkladem odpovědného přístupu samosprávy a vedení obce k řešení problematiky sociálního vyloučení.

Městečko Obrnice nedaleko Mostu mělo před pár lety všechny předpoklady, aby tu zavládlo stejné napětí jako dnes v Novém Boru, Varnsdorfu či Rumburku. Zrušené fabriky, nezaměstnanost vysoko nad celostátním průměrem, útěk schopnějších sousedů za lepším a pomalá proměna místního sídliště v další romské ghetto. Pak ale přišla starostka Drahomíra Miklošová (ODS) a obec se odrazila ode dna.

Když se Drahomíra Miklošová (50) před deseti lety přestěhovala za partnerem do domku po jeho rodičích v severočeských Obrnicích, zděsila se. Tady žít nedokážu, byl její první dojem. Většina obyvatel

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 4

Restart v Obrnicích

dvouapůltisícové obce žila na sídlišti ze 70. let minulého století. Domy chátraly, jejich obyvatelé, kteří se sem nastěhovali za prací v chemičkách, dolech a na dráze, byty postupně opouštěli. Místo nich se sem stěhovali chudí Romové, které okolní města vytlačovala.

2.

„Domy pustly, lidé posedávali na chodnicích, popíjeli, byl tam nepořádek,” vzpomíná dnešní starostka. Ani zbylé části obce na tom nebyly lépe – místo náměstí asfaltová plocha, rozpadající se škola, ponurý obecní úřad, žádný společenský život ani útulná hospoda, kde by se místní mohli sejít. Přemlouvala partnera, aby dům prodali a šli do města. Jenže tomu se z domu nechtělo. „Řekl mi: Utéct umí každý. Mám návrh. Pojďme do samosprávy a zkusme to tu změnit. A když se nám to nepovede, barák prodáme,” líčí Miklošová.

K uzoufání nudná atmosféra obce vzala s jejím nástupem rázem za své. Obcí projížděl předvolební, koňmi tažený kočár. Megafonem bylo slibováno občanům, že z jejich vsi bude místo, kde se bude dobře žít. Vesnici, kde je pětina lidí bez práce, mladí ji opouštějí a čtyřicet procent jejich obyvatel tvoří Romové, zaplavily plakáty, za které by se nemusel stydět žádný populist. Konkrétní kroky místostarostky (2006 až 2010) a dnes starostky jsou ale populismu celkem vzdálené. Mnohem spíš ukazují, že možnosti komunální politiky v této zemi nejsou ani zdaleka tak omezené, jak se občas tvrdí.

3.

Úspěšná starostka (v dalších volbách už Miklošové občanští demokraté zvítězili, v pětičlenné radě mají tři místa, jedno zůstalo socialistovi

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 4

Restart v Obrnicích

Ležalovi, jedno má Suverenita) se dnes obcí, ze které chtěla kdysi utéci, prochází s pýchou. Asfalt na náměstí zpestřila tráva a nově zasazené stromy. Opravená je škola i donedávna chátrající a nepoužívaná budova staré školy. Tady vzniklo centrum volnočasových aktivit, je tu knihovna, internet, velký a malý sál. Několikrát do roka se tu lidé sejdou na plese, děti hrají divadlo, čas od času přijíždějí herci z Prahy. Senioři soutěží o nejlepší štrúdl, slaví se den dětí, loučení s prázdninami. Starostčina aktivita nakazila ostatní, svůj klub mají místní matky, ve vsi začalo působit sdružení Duhovka, které zkouší organizovat volný čas romských dětí ze sídliště. Každý rok se bílí a Romové potkávají na obrnických slavnostech, naposledy se na nich sešlo už osm set lidí.

Kromě nesporných manažerských schopností stojí za úspěchem starostky ještě jedna ne zcela běžná věc: k chudým Romům ze sídliště přistupuje vstřícně a bez předsudků. Revitalizace panelového sídliště začala právě tím obecním domem, kde bydlí nejvíc Romů a vypadal ze všech nejhůř. Starostka se nedala ovlivnit názorem, který v Česku převažuje: Do těchto lidí nestojí za to investovat, stejně dům během pár měsíců znovu vybydlí. Od opravy domu už uplynuly tři roky a kromě graffiti na jedněch dveřích vypadá jako nový.

4.

Obec zároveň včas zabránila riziku, že v jejím katastru budou přibývat další a další sociálně slabí Romové. Po třech letech jednání se povedlo dohodnout s drahami, že několik paneláků, které jim patřily, zadarmo převedou na obec, místo aby je prodaly. „Obávala jsem se, že kdyby je někdo koupil a sestěhoval nám sem další lidi, obec už by nebyla k záchraně,” komentuje starostka zásah. Čtyři paneláky jsou teď prázdné, z jednoho má vzniknout sociální bydlení pro nejchudší.

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 4

Restart v Obrnicích

„Čekáme, až poslanci sociální bydlení uzákoní a bude tak možné získat na něj peníze,” říká starostka.

Podobně aktivně jako k bydlení se starostka postavila také k dluhům. Zatímco její stranická kolegyně z ústeckého regionu Ivana Řápková jako starostka Chomutova proslula tvrdou rukou a exekucemi sociálních dávek, Miklošová uvažuje jinak. „Obec musí posuzovat situaci každé rodiny. Mohu chtít jen tolik peněz, aby jim zbylo na chleba. Jinak dosáhnou jediného, ti lidé začnou krást,” vysvětluje. Nájemníci dluží obci devět milionů korun. Větší díl, sedm milionů, dluží lidé, kteří už ve vsi nebydlí. Tenhle balík se starostka chystá prodat. Dva miliony dluží stávající nájemníci, s nimi obec domlouvá splátkové kalendáře. Aby dluhy nerostly do nezvladatelných rozměrů, zaměstnala radnice ženu, která platební morálku měsíc co měsíc sleduje. „Když někdo nájem nezaplatí, hned vyrazí do rodiny a zjišťuje, co je příčinou,” říká starostka. „Pak s ní uzavře takový splátkový kalendář, který může plnit.”

5.

Hitem poslední doby je pro starostku pomoc lidem s hledáním práce. Projektem Restart prošlo na sto padesát místních, kdo vydržel tři měsíce den co den vstávat a přijít na aktivizační a motivační kurz, postoupil do rekvalifikace. Deset lidí získalo na konci programu dotované pracovní místo, třicet dokonce běžnou práci. Pro padesát dalších obec vytvořila příležitost tím, že pracují v rámci veřejné služby nebo veřejně prospěšných prací.

Řada Miklošové receptů se dá s úspěchem využít i ve větším měřítku. Třeba její přesvědčení, že k hezky opraveným domům a veřejným

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 4

Restart v Obrnicích

prostranstvím se lidé chovají lépe než k těm zpustlým. Nebo pečlivý přístup k dlužníkům, který po nich žádá jen tolik, kolik mohou splnit. Stejně jako názor, že lidé ve vyloučené lokalitě potřebují každodenní kontakt s terénními pracovníky, kteří jim radí a vtahují je do života obecní komunity.

Zdroj: Hana Čápková, článek vyšel 21. listopadu v týdeníku Respekt.

Expertní skupiny

Rozdělíme žáky do skupin po pěti, na stejný počet částí je rozdělen i text, jednotlivé části textu očíslováme. Každý ve skupině dostane část textu tak, aby dohromady měla skupina text celý. Tato skupina je domovská. Nyní si žáci najdou skupiny nové, podle části textu najdou ty, kteří mají stejnou část, a sesednou se do těchto tzv. expertních skupin. Expertní skupiny si přečtou svoji část textu a dohromady se ujednotí na tom, o čem jejich text je, co je v něm podstatné, co překvapivé, nové. Když ho mají přečtený celý (pokud jsou jednotlivé části dlouhé, i v expertních skupinách ho mohou číst společně, ale shrnují postupně každý odstavec, ostatní doplňují), vrátí se do svých domovských skupin a popořadě si vzájemně představí hlavní body jejich části, takže nakonec všichni znají obsah celého textu.

Metoda I.N.S.E.R.T.

Každý žák si čte text sám, podtrhává si jednotlivé informace a využívá čtyř znamének:

√(NIKE sign) pro informace, které věděl a potvrdil si je

+ pro informace, které se dozvěděl nově

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 4

Restart v Obrnicích

? pro informace, ke kterým ho napadá nějaká otázka (zapsat jaká)

! pro informace, se kterými nesouhlasí

U každého odstavce by se alespoň jedno za znamének mělo ocitnout a všechna znaménka by v textu měla být využita. Pro lepší přehlednost je dobré napsat seznam znamének s vysvětlivkami na tabuli, kde bude všem na očích.

Když mají všechny skupiny text přečtený a opoznámkovaný, projděte společně znaménka ? a !. Vyzvěte ostatní k odpovědím na položené otázky a porovnejte názory ostatních na body, se kterými někdo nesouhlasil (znaménko !). Diskuzi ukončete, až už nebudou padat žádné další otázky a názory.

Práci s textem zakončete krátkou reflexí. Každý ať si doplní v duchu větu „Nejvíce mě překvapilo, že...“. Kdo chce, může odpověď zveřejnit.

Nakonec práce s textem zařadíme krátkou reflexi, ve které se ptáme: „V čem tkví úspěch starostky? Které její opatření byste zavedli v Brně?“ Můžeme nechat vyjádřit každého a zaznamenat tak vítězné opatření, které by mohlo pomoci vzájemnému soužití Romů a neromů.

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 5

Nápady

Cíl

- navrhnout opatření, která by mohla zlepšit soužití
- uvědomit si následky konkrétních opatření

Pomůcky: papír do každé skupiny, fixy

Čas: 20 minut

Průběh

Pět skupinek bude představovat pět subjektů, které ovlivňují soužití a vztahy mezi Romy a neromy. Těchto pět subjektů je: 1. já sám, 2. moje třída, 3. moje škola, 4. město, kde žiju, 5. Česká republika. Vyzveme skupinky, aby poctivě promysleli, čím by jejich subjekt mohl pomoci zlepšit soužití Romů a neromů v ... Brně... České republice... atd. Potřebu zlepšení můžeme podepřít poukazem na současnou situaci plnou lhostejnosti, strachu, nenávisti a negativních emocí, které nikomu neprospívají. Návrhy se musí vztahovat k subjektu (nikoli „oni by měli...“) a měli by být konkrétní, reálné a uskutečnitelné. Návrhy si skupinky zaznamenají na flipchart / papír.

Skupinky představí svoje nápady, dáváme prostor ke komentářům, argumentům ostatních skupin, problematizujeme příliš rázná řešení typu „měli by se vystěhovat“. Je dobré doplnit kontroverzní tvrzení více informacemi (např. kriminalita Romů – většinou se týká krádeží, naproti tomu závažnější majetková trestná činnost, vraždy, apod. páchají více „neromové“; při otázce vystěhování se zamyslet nad důsledky, nad tím, jak by bylo nám, kdybychom se přestěhovali do zahraničí a tam by nás vystěhovali např. na okraj města z důvodu, že jsme Češi, apod.).

Češi Romové Češi Romové

Aktivita 6

Názorová škála

Cíl

- zpětná vazba vnímání tématu po programu
- Ukázat širší paletu postojů k soužití Romů a neromů

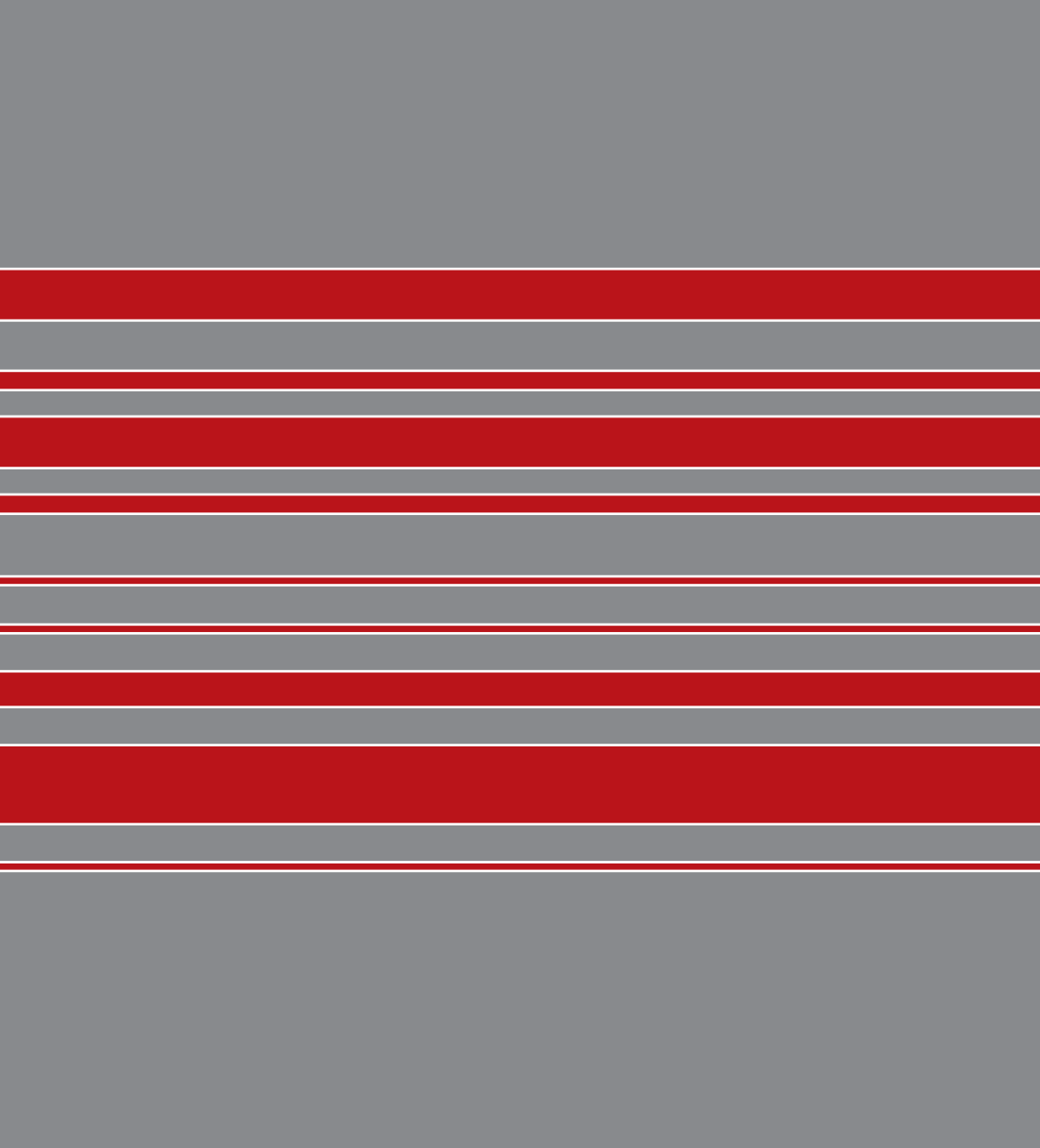
Pomůcky: žádné

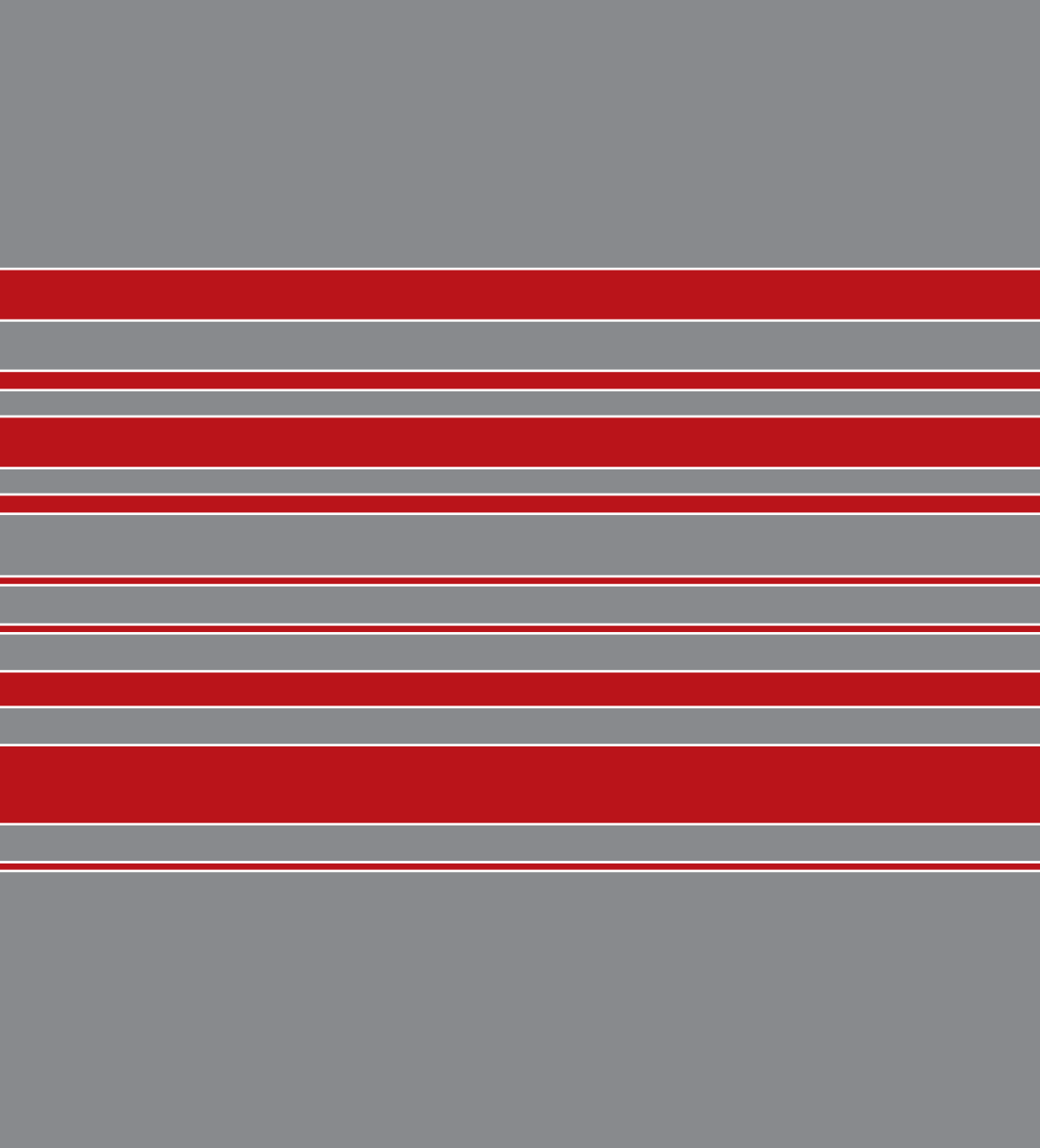
Čas: 5 nebo 15 minut

Průběh

Na závěr poprosíme žáky, aby se rozmístili na pomyslné škále (okraje jsou negativní a pozitivní maximum) podle toho, jaký je jejich vztah k předloženému výroku. Může jít např. o výrok: „Podpořili byste ve volbách starostku z Obrnic, kdyby kandidovala např. v Brně –středu?“ Zástupců souhlasného a nesouhlasného stanoviska se ptáme na komentář, objasnění jejich názoru.

Pokud nám zbývá víc času, pracujeme s otázkou ve dvojicích: do dvojic dáme zástupce z odlišných okrajů škály (dohromady bude ten, kdo s výrokem souhlasil a ten, kdo nesouhlasil). Ti si navzájem vysvětlí své argumenty, proč souhlasí, nebo nesouhlasí. Úkolem je vyslechnout druhého, snažit se ho pochopit, a poté prezentovat svůj názor.

**Vydala Diecézní charita Brno, Multikulturní aktivity
prosinec 2012**

**© Diecézní charita Brno
Texty: Klára Dobiášová, Šárka Cihlářová a Michaela Rychtecká
Grafická úprava: Eva Bělocká**

„Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2012.“